

Adalimumab

Voor de behandeling van psoriasis

1. Inleiding

In overleg met uw dermatoloog heeft u besloten te starten met Adalimumab voor de behandeling van psoriasis. In deze folder leest u wat u moet weten over de behandeling met het medicijn Adalimumab. Deze folder vervangt niet de bijsluiter die bij dit medicijn hoort. Lees de bijsluiter vóór gebruik van het middel goed door. Neem bij eventuele vragen of problemen contact op met de polikliniek dermatologie of uw huisarts.

2. Hoe werkt Adalimumab?

Zodra wij ergens in ons lichaam een infectie hebben, zorgt ons lichaam er normaal voor dat onze afweer tegen infecties geactiveerd wordt en zieke en beschadigde lichaamscellen opgeruimd worden. Dit noemen we de ontstekingsreactie. Het eiwit Tumor Necrose Factor-alfa (TNF-alfa) stimuleert deze ontstekingsreactie in het lichaam. In de huid van patiënten met psoriasis zit meer TNF-alfa dan bij andere mensen. De oorzaak hiervan is onbekend. Hierdoor ontstaat een chronische ontsteking in de huid. Adalimumab is een zogenaamde 'TNF-alfa'blokker. Adalimumab bindt zich aan de TNF-alfa. Dit remt de ontstekingsreactie. Dit medicijn wordt via een injectie onder de huid toegediend. Dit kunt u thuis zelf doen of een naaste laten doen.

3. Voor wie is deze therapie geschikt?

Bij hardnekkige en uitgebreide psoriasis is behandeling met medicijnen vaak noodzakelijk. In eerste instantie wordt dan vaak gekozen voor een behandeling met ciclosporine of methotrexaat. Wanneer deze medicijnen geen oplossing bieden kan voor Adalimumab gekozen worden. Adalimumab wordt **niet** gegeven aan kinderen (onder de 18 jaar), zwangeren en vrouwen die borstvoeding geven.

4. Voor het starten met de behandeling

Het is belangrijk dat u uw dermatoloog/verpleegkundig specialist vertelt over:

- mogelijke plaatselijke infecties (bijv. zweer op uw been) of in het hele lichaam (bijv. griep)
- steeds terugkerende infecties
- neurologische aandoeningen (bijv. multiple sclerose)
- hartklachten
- besmetting met TBC in het verleden

Voordat u dit medicijn gaat gebruiken moet eerst zeker zijn dat u geen belangrijke afwijkingen aan uw longen heeft en of u TBC-contacten heeft (gehad). Hiervoor wordt u verwezen naar de longarts. U krijgt dan een longfoto en een Mantoux-onderzoek. Bij een Mantoux-onderzoek wordt vloeistof in de huid geïnjecteerd en na drie dagen wordt bekeken of er een reactie is. Aan de hand van de uitslagen van de onderzoeken geeft de longarts advies of u kunt starten met Adalimumab.

Wanneer u hartklachten heeft (gehad) wordt u eventueel ook doorverwezen naar de cardioloog. U krijgt dan een echo van het hart. Dit is om te onderzoeken of u hartfalen heeft.

5. Starten met Adalimumab

Hebben de longarts en eventueel de cardioloog toestemming gegeven voor het starten met Adalimumab? Dan komt u terug op de polikliniek dermatologie. Wij vullen dan samen met u de formulieren in die nodig zijn voor de vergoeding van de kosten van dit medicijn. U kunt de injectiepenen afhaken bij de Poliklinische Apotheek in het MCL. De injectiepenen moeten in de koelkast bewaard worden. Tijdens het vervoer kunt u de injectiepenen bewaren in een koeltasje.

6. Toediening

Adalimumab wordt gegeven via onderhuidse injecties. De startdosis is dan 80 mg (= 2 injecties van 40 mg). Vervolgens is de normale dosering 40 mg (1 injectie) per twee weken vanaf één week na de startdosis. U kunt zichzelf de injectie geven of dat door een naaste laten doen. U wordt daarbij begeleid door een verpleegkundige van de thuiszorg, die daarvoor bij u thuis komt. De verpleegkundige geeft u ondersteuning zolang dat nodig is.

7. Effectiviteit

Het effect van Adalimumab kan al binnen vier tot zes weken merkbaar zijn. Er zijn ook patiënten bij wie de behandeling pas later effect heeft.

8. Bijwerkingen op korte termijn

De meest voorkomende bijwerkingen zijn jeuk, gevoeligheid, roodheid en/of pijn rondom injectieplaats. Als deze reactie niet vanzelf binnen enkele dagen verdwijnt of juist erger wordt, neem dan contact op met uw huisarts of de polikliniek dermatologie. Over het algemeen komen deze reacties na de eerste maand van de behandeling minder voor.

Bijwerkingen die een enkele keer voorkomen zijn zenuwaandoeningen en hartproblemen. Neem daarom contact op met uw huisarts of de polikliniek dermatologie wanneer u de volgende klachten krijgt:

- moeilijkheden met lopen
- minder gevoel of tintelingen in de ledematen
- wazig zien en/of oogpijn
- kortademigheid
- gezwollen enkels

Daarnaast heeft u door het gebruik van dit medicijn meer kans op bacteriële- en virale infecties. Hierbij kunt u bijvoorbeeld denken aan een blaasontsteking, longontsteking of forse griep.

Heeft u een infectie?

Neemt u dan contact op met de huisarts of de polikliniek dermatologie. U moet soms tijdelijk stoppen met Adalimumab. U mag dan pas weer starten als de infectie helemaal weg is.

Andere mogelijke bijwerkingen:

- misselijkheid, diarree
- hoofdpijn, duizeligheid
- keelpijn, hoesten, loopneus
- bloedarmoede
- bronchitis, longontsteking

- blauwe plekken, bloedingen
- overige infecties

Wanneer bovenstaande bijwerkingen niet meer dragelijk zijn, neem dan contact op met uw huisarts of de polikliniek dermatologie. Voor dringende hulp buiten kantooruren kunt u contact opnemen met de dokterswacht.

9. Bijwerkingen op lange termijn

Het is nog onduidelijk wat de bijwerkingen van Adalimumab op de lange termijn zijn. Het is mogelijk dat de afweer tegen infecties en tumoren wordt aangetast. (Langdurig) gebruik van Adalimumab zou het risico op het ontstaan van goed- en/of kwaadaardige tumoren kunnen vergroten. Bij mensen met COPD of zware rokers is deze kans extra vergroot. Aan rokers wordt geadviseerd om te stoppen met roken.

10. Kinderwens/zwangerschap/borstvoeding

Tot nu toe is er weinig bekend over de invloed van Adalimumab op de ei- en zaadcellen en op het ongeboren kind. U mag daarom geen Adalimumab gebruiken als u een kindwens heeft of zwanger bent. Betrouwbare anticonceptie (voorbehoedsmiddel) is daarom belangrijk. Bijvoorbeeld: pil, spiraaltje of sterilisatie. Bij het gebruik van 'de pil' is het verstandig om een extra voorbehoedsmiddel (zoals het condoom) te gebruiken. Wilt u (of uw partner) zwanger worden? Dan moet u minimaal vijf maanden gestopt zijn met Adalimumab. Overleg altijd tijdig met uw arts als u nadenkt over een zwangerschap.

Dit geldt zowel voor vrouwen als voor mannen.

Het is onbekend of Adalimumab overgaat in de moedermelk. Geef daarom geen borstvoeding als u Adalimumab gebruikt.

11. Vaccinatie

Sommige vaccinaties (levend vaccin) mogen niet gegeven worden gelijktijdig met het gebruik van Adalimumab. Geef daarom duidelijk aan dat u Adalimumab gebruikt als u vaccinaties moet krijgen. De grieprik mag wel gewoon gehaald worden. Het liefst tussen twee injecties in. De grieprik kan wel minder goed werken, omdat Adalimumab de afweer onderdrukt en er minder antistoffen aangemaakt kunnen worden.

Voor overige vaccinaties, bijvoorbeeld in verband met een buitenlandse reis, adviseren wij u om zes maanden van te voren te overleggen met uw behandelend dermatoloog/verpleegkundig specialist dermatologie en de GGD. Zie voor meer informatie www.ggd.nl. Als u regelmatig buitenlandreizen maakt of plannen hiervoor heeft, verzoeken wij u om vóór het starten met Adalimumab het vaccinatieprogramma te doorlopen.

12. Operatie/tandheelkundige ingrepen

Voor een operatie of tandheelkundige operatie (bijvoorbeeld het plaatsen van implantaten of het trekken van tanden/kiezen) moet u stoppen met Adalimumab. Het is daarom belangrijk dat uw arts, tandarts of kaakchirurg weet dat u Adalimumab gebruikt.

Door het gebruik van Adalimumab hebt u meer kans op het krijgen van infecties. Daarom moet uw arts of tandarts extra letten op symptomen van infecties (bijvoorbeeld koorts) en

deze op tijd behandelen. Overlegt u daarom vóór elke geplande ingreep met de dermatoloog en de betreffende (tand)arts over het gebruik van Adalimumab en het indien nodig behandelen van infecties.

13. Controlebezoeken

Nadat u gestart bent met Adalimumab komt u regelmatig terug voor controle op de polikliniek dermatologie. De controle vindt plaats bij de dermatoloog of verpleegkundig specialist. Ook wordt er wat bloed bij u afgenomen voor onderzoek. Het is belangrijk dat u deze afspraken nakomt. Tijdens deze controles wordt de effectiviteit en veiligheid van dit medicijn gecontroleerd.

14. Vragenlijst vóór elke toediening

Vóór **elke** toediening moet u nagaan of u geen tekenen van een infectie vertoont of andere risicofactoren. Dat kan aan de hand van de volgende vragen:

Heeft u de afgelopen dagen koorts gehad?	Ja / nee
Heeft u de afgelopen dagen keelpijn gehad?	Ja / nee
Heeft u de afgelopen dagen diarree gehad?	Ja / nee
Heeft u huidinfecties zoals steenpuisten of wonden?	Ja / nee
Heeft u benauwdheidsklachten of moet u vaak hoesten?	Ja / nee
Heeft u pijn bij het plassen?	Ja / nee
Bent u op dit moment erg verkouden?	Ja / nee
Heeft u onlangs antibiotica gebruikt?	Ja / nee
Bent u gestart met nieuwe medicatie waarvan u niet weet of dit samen kan gaan met Adalimumab?	Ja / nee
Bent u de afgelopen dagen kortademig en heeft u last van gezwollen enkels?	Ja / nee
Bestaat de kans dat u binnenkort opgenomen wordt voor een operatie?	Ja / nee
Heeft u de afgelopen dagen contact gehad met TBC-patiënten?	Ja / nee
Heeft u hinderlijke bijwerkingen ondervonden van de behandeling?	Ja / nee

Heeft u één of meer van deze vragen met 'Ja' beantwoord? Wacht dan met het toedienen van Adalimumab. Overleg eerst met uw huisarts of neem contact op met de polikliniek dermatologie. Dit om na te gaan of u door kunt gaan met de behandeling.

15. Leefregels bij Adalimumab

- Lees voordat u begint met Adalimumab de bijsluiter goed door.
- Door Adalimumab bent u vatbaarder voor infecties, omdat het de afweer onderdrukt. Neem bij aanhoudende klachten van een infectie (koorts, pijn bij het plassen, langdurig hoesten e.d.) contact op met uw huisarts of de polikliniek dermatologie.
- Krijgt u een operatie? Dan moet Adalimumab vóór de operatie gestopt worden. Na een operatie kunt u weer beginnen, als de wond helemaal genezen is.
- Vertel uw tandarts/mondhygiënist dat u Adalimumab gebruikt.
- Sommige vaccinaties mogen niet gegeven worden als u Adalimumab gebruikt. Overleg vooraf met de arts die de vaccinatie toedient.
- Tijdens het gebruik van Adalimumab moet u zorgen voor betrouwbare anticonceptie.

- U mag tijdens het gebruik van Adalimumab geen borstvoeding geven.
- Voor mannen en vrouwen geldt dat u een kinderwens tijdig aan moet geven bij uw behandelend dermatoloog/verpleegkundig specialist, omdat u minimaal 5 maanden voordat u stopt met anticonceptie moet stoppen met Adalimumab.
- Bijwerkingen kunnen een reden zijn om te stoppen Adalimumab. Wanneer bijwerkingen voor u niet dragelijk zijn, neem dan contact op met de polikliniek dermatologie of uw huisarts.
- Moet u starten met andere/nieuwe medicijnen naast de Adalimumab? Bespreek dan met uw apotheek of dit samen kan gaan met de Adalimumab. Geef ook bij het eerstvolgende controlebezoek aan de polikliniek door dat u gestart bent met nieuwe medicijnen.
- Kom naar de controle-afspraken en laat ook steeds uw bloed controleren. Dit om de werking, veiligheid en effectiviteit van Adalimumab te controleren.

16. Afspraken

Afspraak dermatologie datum _____, tijd _____

Afspraak longarts datum _____, tijd _____

Afspraak cardioloog datum _____, tijd _____

17. Vragen?

Bij vragen kunt u contact opnemen met:
Medisch Centrum Leeuwarden
Polikliniek dermatologie
Tel: 058 – 286 61 10